

¹ K. Kánya niekoľko dní po podpísaní viedenského rozsudku vyjadril k nemu výhrady maďarskej vlády. Taliankemu vyslancovi v Budapešti G. Vincimu 8. 11. 1938 vyhlásil, že „kým Rusini nebudú disponovať sebauročovacími právom, odmietame sa zúčastniť garancii hraníc“ (Č-SR - L. D.) - DIMK, III, s. 95, č. 10.

² András Hory.

³ Prílohy sa pri dokumente nenachádzajú.

⁴ Prílohy sa pri dokumente nenachádzajú.

16. november 1938, Bratislava.

Inštrukcie Prezídia Ministerstva vnútra Slovenskej krajiny všetkým okresným náčelníkom o organizovaní delimitačných prác na novej slovensko-maďarskej hranici.

Dňa 10. novembra 1938 skončené bolo obsadenie územia, odstúpeného podľa viedenského rozhodčieho výroku, maďarskou armádou. Podľa skúseností z príležitosti obsadenia územia v krajine Česko-moravskej nemeckým vojskom, možno so všetkou určitosťou očakávať, že i maďarské vojsko bude sa snažiť prekonať stanovenú demarkačnú čiaru a takýmto spôsobom získať neoprávnené ďalšie územie.

Incidenty treba v prvom rade predpokladať v určenom neutrálnom pásme a v priestoroch, v ktorých miestne osady, pustatiny, majere, križovatky ciest a železníc ako dôležité prechody nie sú obsadené česko-slovenským vojskom. V tomto pásme a priestoroch musí udržiavať bezpečnosť a poriadok stráž obrany štátu (SOŠ), ktorá zostáva predbežne pod velením vojenských činiteľov. Finančná stráž obdrží od generálneho finančného riaditeľstva presné inštrukcie ohľadom výkonu odbornej colnej a strážnej služby a to v dohode s vojenskou správou.

Neutrálne pásmo na demarkačnej čiare Česko-Slovensko-Maďarskej bolo stanovené tak, že obe armády sú vzdialené od demarkačnej čiary 1,5 km. Činiť tedy celková šírka neutrálneho pásma 3 km tak, že v jeho strede vedie demarkačná čiara.

Pre zamedzenie incidentov a rýchlu likvidáciu prípadného prekročenia demarkačnej čiary jednotkami maďarskej armády, prípadne neskoršie tiež inými orgánmi maďarskými, vyslala vojenská správa v smysle výnosu ministerstva národnej obrany zo dňa 8. novembra 1938 čis. 6688/hl. št./3 oddel./1938 styčných dôstojníkov¹ k pohraničným okresným úradom, vybavených plnomocenstvom pre jednanie s okupačnou armádou i civilnými úradmi v jazyku slovenskom a maďarskom a s presnými mapami v mierke 1 : 75.000 s presne zakreslenou demarkačnou čiarou prideleného im úseku.

Styční dôstojníci sú podriadení v tejto ich funkcii povereným generálom armádných veliteľstiev. Pre oblasť armádneho veliteľstva Štefánik² určený je pre funkciu „Generála povereného riadením delimitačných prác a stykom s okupačnou armádou“ brigády generál Jindřich Bejl a brigádný generál Václav Wolf.

Funkciu styčných dôstojníkov boli doposiaľ poverení a ku okresným úradom už vyslaní nasledujúci:

1. pre úsek Bratislava: plukovník ženijný Anton Šlejmar,
2. pre úsek Nitra: plukovník delostrelectva Jindřich Varhaník,
3. pre úsek Krupina: podplukovník pechoty Ludevít Strašík,
4. pre úsek Lučenec: plukovník delostrelectva Viktor Rychlík.

Ďalších styčných dôstojníkov vyšle veliteľstvo Tajovský³ k okresným úradom Modra a Sereď. Veliteľstvo Hurban⁴ k okresným úradom Nitra a Zlaté Moravce.

Veliteľ Štefánik rozdelí územie od Bratislavy včítne okresu Lučenec na dve pásma; západné a východné. Veliteľom pre delimitačné práce v západnom pásme od Bratislavy po Zlaté Moravce ustanovený bude brigádny generál Jindřich Bejl. Veliteľom vo východnom pásme bude ustanovený brigádny generál Václav Wolf.

Západné pásmo bude rozdelené na dva úseky a to:

- a) úsek po Hlohovec (veliteľ plukovník Ing. Šlejmar)
- b) úsek Nitra (veliteľ plukovník delostrelectva Jindřich Varhaník)

Východné pásmo bude tiež rozdelené na dva úseky a to:

- a) úsek Krupina (veliteľ podplukovník Ludevít Strašík)
- b) úsek Modrý Kameň (veliteľ plukovník delostrelectva Viktor Rychlík).

Hlavnou úlohou poverených generálov a styčných dôstojníkov je styk s okupačnou armádou (miestne úmluvy, intervencie, vyšetrovanie a pod.), zhromažďovať materiál a návrhy na miestnu definitívnu úpravu štátnych hraníc, pričom čo najužšie spolupracujú s okresným úradom, prápormi SOŠ, vojskom a sú spolu zodpovední za dodržanie stanovenej demarkačnej čiary.

Páni okresní náčelníci sa vyzývajú, aby v každom ohľade spolupracovali v pohraničných otázkach so styčnými dôstojníkmi. Úlohou pánov okresných náčelníkov bude obzvlášť:

a) okamžite a iniciatívne zasahovať jednaním akonáhle zistia neoprávnené prekročenie demarkačnej čiary,

b) upovedomiť ihneď styčného dôstojníka o vyskytnuvších sa incidentoch a iných udalostiach; ak by sa pán okresný náčelník dozvedel o prekročení demarkačnej čiary na viacerých miestach súčasne, treba bezodkladne požiadať najbližší vojenský útvar o vyslanie ďalších dôstojníkov za účelom energického zakročenia,

c) pred príchodom styčného dôstojníka zaháji sám jednanie s maďarským vojskom i civilnými úradmi maďarskými, pri čom v prvom rade protestuje proti porušeniu ujednania medzi vládou Česko-Slovenskou a Maďarskou. Treba sa pri tom usilovať o získanie času do príchodu styčného dôstojníka, ktorý vedie potom ďalšie jednanie za účinnej podpory pána okresného náčelníka,

d) okresný náčelník podporuje všestranne styčného dôstojníka pri plnení jeho úlohy, menovite zdelovaním všetkých potrebných dát a údajov,

e) pôsobí k ukludneniu obyvateľstva v obciach pri demarkačnej čiare a učini všetky potrebné opatrenia k zaisteniu bezpečnosti a verejného poriadku,

f) pracuje v úzkej súčinnosti s vojenskými úradmi a umožní im všetkými prostriedkami splnenie ich úloh,

g) podáva hlásenie Prezidiu krajinského úradu (oddelenie štátnej bezpečnosti) o zvlášť dôležitých prípadoch a incidentoch, pri čom však dbá zásady zariadiť v dohode s vojenskými úradmi (veliteľstvami) čo najrýchlejšie riešenie na mieste samom bez zbytočného zaťažovania nadriadeného úradu.

Pre zaistenie riadneho výkonu colnej a strážnej služby zo strany colných úradov a oddelení finančnej stráže nech sú obce ihneď vyzvané, aby boli nápomocné pri zriaďovaní silničných zátvorov a búdok na demarkačnej čiare.

Za ministra:
Foltín

AMZV ČR, PrS, kart. 65, f. 4, č. 163 256/VI-4/38. Cyklostyl, strojopis.

¹Nariadenie sa vzťahuje na organizovanie delimitačných prác pre vyšších veliteľov pri stanovení hranice s Maďarskom. – SNA, MV, kart. 3, č. 725.

²Ornamente veliteľstva III. armády so sídlom v Kremnici.

³Vyššie vojenské veliteľstvo v Uherskom Hradišti.

⁴Vyššie vojenské veliteľstvo so sídlom vo Vrúblach.

16. november 1938, Bratislava.

Dôverná správa policajného riaditeľstva Prezidiu Krajinského úradu o politickej situácii v Zjednotenej maďarskej strane a požiadavkách maďarskej menšiny v Nitre.

Dôverně!

O terajších pomeroch v Zjednotenej kresťansko-sociálnej a maďarskej národnej strane¹ predkladám túto dôverne získanú správu:

Následkom hromadného vystúpenia evanjelického starousadlého obyvateľstva v Bratislave zo strany, rozhodlo sa vedenie Zjednotenej maďarskej strany, že v budúcnosti povedie stranu v smere katolíckom, ktorý by bol tak v Maďarsku, ako aj v Ríme priaznivo posudzovaný. Očakáva sa však, že touto preorientáciou strana získa morálnu a finančnú podporu zahraničia. Členstvo, ktoré opustilo Zjednotenú maďarskú stranu zväčša vstúpilo do Deutsche Partei² a túto v Bratislave značne posilnilo, čo znefunkčňuje funkcionárov maďarskej zjednotenej strany, lebo v poslednom čase šírenie sa nemeckej strany, najmä na okolí Bratislavy berie na seba formu nemeckej kolonizácie. Širia sa správy, podľa ktorých sa hromadne kupujú pozemky, na ktorých sa majú usadzovať Nemci z okolia Olomouca. Tak sa malo stať v poslednom čase v Biskupiciach.

Ohľadom úradu štátneho tajomníka, ktorý má prevziať poslanec Esterházy, sa tento vraj vyslovil, že miesto štátneho tajomníka neprevezme dotiaľ, kým zmiešaná česko-slovensko-maďarská komisia s konečnou platnosťou nerozhodne o právach Maďarov na Slovensku a Slovákov v Maďarsku. Nechce sa stať figurkou, ale chce presne znáť svoje práva a svoju kompetenciu.

Viedenská dohoda brala zvláštny zreteľ na bratislavských Maďarov³. Títo chcú teraz, aby sa im dané koncesie v plnom rozsahu previedli, lebo majú obavy, že by časom boli Slovákmi za pomoci poslanca Karmasina úplne zatlačení do pozadia. V znamení poznania tejto okolnosti mal vraj Esterházy v Košiciach tiež jednáť s bývalým predsedom strany Andorom Jarossom a maďarským ministerským predsedom Imrédy, ktorých upozornil, že v záujme zdarného vývinu maďarstva na Slovensku je, aby sa Slovákovi v Maďarsku poskytla politická sloboda a národnostné právo. Poslanec Esterházy mal sa v kruhu svojich priateľov vyjadriť o tom, že maďarský klérus a šľachta má obavy pred Maďarmi, ktorí boli od Slovenska odpojení, lebo títo 20 rokov požívali práva demokratickej slobody a teraz im bude ťažko prispôbovať sa k feudalistickému režimu maďarskému. Na Jarossa chce sarobiť nátlak, aby zastavil činnosť Zjednotenej maďarskej strany a aby sa pripojil k budapeštianskej vládnej strane. Tento návrh však Jaross kategoricky odmietol s prehlásením: „Tvo-